

КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»
Протокол від 18.12.2025 №5

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»
Наталія ЧЕПУРНА
Наказ від 26.12.2025 № 127

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації вчителів предметів громадянської та історичної
освітньої галузі закладів загальної середньої освіти
«ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ У
ПРОФІЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА
МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ»**

Розробник(и): комунальний навчальний заклад «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» (Боровець Л.М., методист лабораторії гуманітарних дисциплін (громадянської та історичної освітньої галузі) комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»).

Напрямок підвищення кваліфікації: реалізація державного стандарту профільної середньої освіти педагогічними працівниками, які викладають навчальні предмети/ інтегровані курси (у тому числі вибіркові освітні компоненти) у профільній школі.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів» (наказ МОН від 04.11.2025 №1452).

Термін дії програми: з 26.12.2025 до 26.12.2030 року.

Рецензенти:

Назаренко Галина, доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-методичної роботи комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Силенко Валерій, вчитель-методист, Заслужений вчитель України, вчитель громадянської та історичної освітньої галузі Першої міської гімназії Черкаської міської ради Черкаської області.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Зумовлена впровадженням Державного стандарту профільної середньої освіти та трансформацією старшої школи в академічні ліцеї, необхідністю підготовки вчителів до роботи в умовах профілізації старшої школи. Програма спрямована на розвиток професійних компетентностей вчителів громадянської та історичної освітньої галузі для реалізації інноваційних підходів у 10-12 класах.

Програма підвищення кваліфікації вчителів громадянської та історичної освітньої галузі закладів загальної середньої освіти «Громадянська та історична освітня галузь у профільній середній освіті: сучасні підходи та методичний інструментарій» (далі – Програма) спрямована на підготовку педагогів до роботи за Державним стандартом профільної середньої освіти. Зміст Програми розроблено з урахуванням вимог Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції «Нова українська школа» та Професійного стандарту вчителя (наказ МОН України від 29.08.2024 №1225). Також враховано європейський вектор розвитку освіти, стратегію реформування галузі, новітні наукові розробки та кращі практики професійного розвитку педагогів.

Цільова група: вчителі (викладачі) предметів громадянської та історичної освітньої галузі, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: інтенсивна форма (1-2 тижні, навчальний тиждень понеділок – субота).

Для реалізації програми залучаються тренери-педагоги, які пройшли відповідне навчання або підготовку за змістом програми.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна, дистанційна у синхронному режимі (онлайн).

Слухачі за відсутності технічної можливості бути присутнім на занятті синхронно (зокрема через знеструмлення) отримують відеозапис заняття.

Мета підвищення кваліфікації: вдосконалення професійних компетентностей вчителів щодо проектування освітнього процесу в профільній школі з громадянської та історичної освітньої галузі, опанування стратегій інтегрованого навчання.

Завдання підвищення кваліфікації:

- поглиблювати розуміння ціннісних орієнтирів Держстандарту та вміння проектувати освітній процес у 10-12 класах, чітко розмежовуючи підходи в адаптаційному циклі (10 клас) та циклі профільної підготовки (11-12 класи);
- удосконалювати методичний інструментарій викладання громадянської та історичної освітньої галузі для різних профілів (правовий, історичний, STEM-профіль) та сформувати готовність учнівства до свідомого вибору кар'єри у креативних індустріях, юриспруденції чи державній службі;

- формувати практичні вміння впроваджувати технології профільного навчання: співпраця з органами правосуддя та громадянськими установами, алгоритм подання електронних петицій через спеціальні платформи;
- активізувати здатність педагогів створювати інклюзивне освітнє середовище, що сприяє розвитку правової експертності учнівства, утвердженню національної ідентичності та аналізу нормативної бази для застосування знань на практиці;
- осягати методика розробки критеріальних матриць (рубрик) для об'єктивного оцінювання результатів навчання та громадських проєктів на різних рівнях профілізації.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

A2. Предметно-методична компетентність,

A3. Інформаційно-цифрова компетентність,

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність,

Д1. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- моделювати освітній процес у 10-12 класах, розробляючи авторські навчальні програми (курси за вибором) відповідно до Держстандарту профільної освіти та академічної автономії закладу;
- застосовувати діяльнісні та STEM-технології для викладання громадянської та історичної освітньої галузі на профільному рівні;
- створювати цифрові платформи для громадських ініціатив (петиції, форуми) та віртуальні архіви соціальних проєктів учнівства, використовує ІІІ-інструменти для аналізу великих даних у правовій сфері та реалізує просвітницькі медіапроєкти, що просувають цінності прав людини;
- розробляти інструментарій для оцінювання громадянських компетентностей (критеріальні матриці для дебатів, рубрики для оцінки соціальних досліджень) відповідно до груп результатів навчання, визначених Держстандартом у громадянській та історичній освітній галузі;
- здійснювати консультування учнівства щодо кар'єрного розвитку в галузі юриспруденції, публічного управління, правозахисної діяльності та міжнародних відносин, орієнтуючи їх на службу суспільству та державі;
- впроваджувати принципи універсального дизайну в освітній процес та громадську діяльність, забезпечуючи рівний доступ до механізмів демократії та правового захисту для всіх учнів та учениць, незалежно від їхніх можливостей.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації побудовано на компетентнісному підході та передбачає перевірку теоретичних знань, оцінювання здатності застосовувати здобуті знання на практиці. Результати навчання за програмою оцінюватимуться за бальною шкалою.

Інструментарій оцінювання результатів навчання:

-тестування (прохідний поріг - 75%);

-рефлексія якості навчання за програмою курсу (Google-форма).

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат, технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі якого відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

Вартість: 470 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні та практичні заняття, а також самостійна робота слухачів. Особливістю практичних занять є спільне виконання завдань, проведення досліджень, аналіз конкретних ситуацій і розв'язання професійних кейсів.

Самостійна робота передбачає індивідуальну роботу з нормативними документами, аналіз методик, практик та можливостей закладу освіти.

Заходами підсумкового контролю є тестування та самооцінювання навчання за програмою (Google-форми), що сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань.

Зміст програми складається з 4 модулів та 13 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань (максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 28 балів, прохідний бал – 21). Учасники, які успішно пройшли навчання, склали підсумковий тест та заповнили форму самооцінювання, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 12 год – лекційні заняття, 10 год – практична робота, 6 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи (тестування).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Нормативно-правове забезпечення профільного навчання в умовах реформування української освіти					
Тема 1.1. Державний стандарт профільної середньої освіти: від адаптації до професіоналізації.	2				2

Тема 1.2. Компетентнісна модель навчання в профільній школі з громадянської та історичної освітньої галузі		1	1		2
Тема 1.3. Типова освітня програма для академічних ліцеїв		1	1		2
Разом за модулем	2	2	2		6
МОДУЛЬ 2. Моделювання змісту освіти та організація освітнього простору в академічному ліцеї					
Тема 2.1. Модельні навчальні програми: принципи добору та адаптації	1		1		2
Тема 2.2. Навчальні програми, розроблення, затвердження, упровадження	1		1		2
Тема 2.3. Організація освітнього простору в академічному ліцеї	1	1			2
Разом за модулем	3	1	2		6
МОДУЛЬ 3. Особливості викладання предметів/курсів основного та поглибленого рівнів у старшій профільній школі					
Тема 3.1. Особливості викладання предметів/курсів громадянської та історичної освітньої галузі на основному й поглибленому рівнях	1	1			2
Тема 3.2. Діяльнісний підхід і STEM-інтеграція в особливостях викладання громадянської та історичної освітньої галузі	1	1			2
Тема 3.3. Стратегії реалізації дослідницько-проектної та міжпредметної діяльності у викладанні громадянської та історичної освітньої галузі	1	1			2
Тема 3.4. Практики використання інтерактивних цифрових інструментів та сервісів на уроках громадянської та історичної освітньої галузі	1	1			2
Тема 3.5. Кар'єрна орієнтація та професійне самовизначення учнівства через правознавство	1	1			2
Разом за модулем	5	5			10

МОДУЛЬ 4. Оцінювання результатів навчання на рівні профільної середньої освіти					
Тема 4.1. Підходи до оцінювання в старшій профільній школі	1		1		2
Тема 4.2. Інструментарій оцінювання результатів навчання	1	2	1		4
Разом за модулем	2	2	2		6
Підсумкові заходи				2	2
Діагностування результатів навчання				1	1
Рефлексія щодо якості навчальної програми				1	1
Усього	12	10	6	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Нормативно-правове забезпечення профільного навчання в умовах реформування української освіти

Тема 1.1. Державний стандарт профільної середньої освіти: від адаптації до професіоналізації

Мета та ключові ідеї Державного стандарту профільної середньої освіти. Структура стандарту, громадянська та історична освітня галузь та її складники. Очікувані результати навчання (аналіз, інтерпретація, створення, комунікація). Ключові ідеї Державного стандарту профільної освіти. Розмежування очікуваних результатів навчання для адаптаційного циклу (10 клас) та циклу профільної підготовки (11-12 класи).

Тема 1.2. Компетентнісна модель навчання в профільній школі з громадянської та історичної освітньої галузі

Узгодження громадянської та історичної компетентностей із профілем ліцею (правовим, історичний, STEM-профіль). Правовий профіль: поглиблення фахових знань із взаємодії громадянина з державним апаратом та адміністративним та конституційним правом. Розвиток практичних навичок у галузях цивільного та трудового права. Історичний профіль: акцент на аналітичне та критичне дослідження джерел та причинно-наслідкових зв'язків, що формують національну ідентичність. Розвиток історичного аналізу, зв'язок історії з мистецтвом, географією та літературою.

STEM-профіль: розвиток візуальної грамотності через аналіз іконографії, архітектурних стилів та картографії дозволяє учням «читати» історію крізь призму естетики та мистецтва різних епох. 3D-моделювання втрачених пам'яток та візуалізації складних історичних процесів (створення інтерактивних карт, медіареконструкцій битв або цифрових музеїв), що перетворює сухі факти на живий візуальний досвід.

Трансформація очікуваних результатів навчання від базової школи до профільного рівня: від ознайомлення до критичного аналізу та професійно

орієнтованого створення.

Тема 1.3. Типова освітня програма для академічних ліцеїв

Структура та особливості типової освітньої програми академічного ліцею. Варіативна складова: інтегровані курси («Історія та громадянська освіта») та окремі предмети (правознавство, історія, громадянська освіта та профільні спецкурси та інші).

Співвідношення інваріантної та варіативної складових як баланс між державним стандартом та запитами ліцеїстів. Визначення обов'язкового мінімуму та простору для профілізації. Моделі розподілу навчального навантаження, розрахунок годин для громадянської та історичної освітньої галузі на основному та поглибленому рівнях у межах різних профілів. Проектування вибору: порівняльний аналіз інтегрованого курсу «Історія та громадянська освіта» та окремих дисциплін (правознавство, історія, громадянська освіта).

Спецкурси як інструмент профілізації, розроблення та впровадження вибіркового компонентів («Права та обов'язки учнівської молоді», «Громадянська освіта», «Історія» «Правознавство»), що підсилюють професійне спрямування ліцею.

Алгоритм реалізації автономії: від формування власного навчального плану до процедури затвердження авторських програм педагогічною радою. Адаптація та трансформація змісту: використання академічної свободи вчителя для створення унікального освітнього контенту під конкретні ресурси та потреби громади.

Історія та громадянська освіта як конкурентоспроможний освітній продукт. Стратегії залучення учнівства неправових та неісторичних профілів: як зробити історичні та правові модулі привабливими для майбутніх ІТ-фахівців, держслужбовців, військових, медиків

МОДУЛЬ 2. Моделювання змісту освіти та організація освітнього простору в академічному ліцеї

Тема 2.1. Модельні навчальні програми: принципи добору та адаптації

Аналіз та адаптація модельних програм з громадянської та історичної освітньої галузі для профільної школи. Критерії вибору модельних програм з громадянської та історичної освітньої галузі з урахуванням профілю ліцею та регіонального контексту. Методика диференціації: розподіл змісту на основний та поглиблений рівні залежно від обраного учнівством профілю.

Тема 2.2. Навчальні програми, розроблення, затвердження, упровадження

Навчальні програми для обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів. Алгоритм розроблення програм на основі (або не на основі) модельних для обов'язкових та вибіркового компонентів (спецкурсів). Специфіка розроблення та впровадження вибіркового компонентів (спецкурсів). Використання ідей та академічної свободи вчителя для створення унікального змісту навчальної програми. Модифікація змісту під матеріальні ресурси ліцею (інструменти, цифрові засоби) та творчі запити

ліцеїстів. Затвердження та впровадження: процедура введення програми в освітній процес закладу.

Тема 2.3. Організація освітнього простору в академічному ліцеї

Проектування багатофункціональних зон, що сприяють становленню громадянської свідомості. Лабораторії історичних досліджень (робота з першоджерелами, архівами та артефактами), дебати та симуляційні ігри (моделювання засідань ООН, Верховної Ради чи судових процесів), інтерактивні меморіальні зони (виставкові зали для експозицій локальної історії та проектів пам'яті).

STEM-простори та ергономіка: створення безпечного середовища для міжгалузевих досліджень, де фізичний простір сприяє інтеграції громадянської освіти та історії з наукою та технологіями. Використання ГІС-технологій (геоінформаційних систем) для реконструкції історичних подій.

Цифрова та дистанційна інфраструктура для використання функціональних можливостей платформ дистанційного навчання та створення віртуальних музеїв та цифрових архівів. Моделі змішаного навчання: організація освітнього процесу через поєднання очних творчих сесій у ліцеї та дистанційної індивідуальної чи групової роботи. Реалізація принципів універсального дизайну (мультисенсорні експозиції такі, як тактильні карти) та інклюзивні стратегії в громадянській та історичній практиці.

МОДУЛЬ 3. Особливості викладання предметів/курсів основного та поглибленого рівнів у старшій профільній школі

Тема 3.1. Особливості викладання предметів/курсів громадянської та історичної освітньої галузі на основному й поглибленому рівнях

Рівнева диференціація та фасилітація. Специфіка викладання історії та правознавства на основному (загальноосвітньому) та поглибленому (академічному/професійно-орієнтованому) рівнях. Робота з обдарованою молоддю через підготовку до олімпіад, турнірів юних правознавців та конкурсів МАН.

Методичні особливості інтегрованих курсів розгляд специфіки викладання інтегрованих курсів, зокрема міжгалузевих. Розвиток критичного мислення через деконструкцію історичних міфів та аналіз суперечливих правових кейсів. Інтеграція галузей як інструмент формування системного світогляду старшокласників.

Вчитель як фасилітатор. Перехід від ретрансляції фактів до стратегії супроводу в дискусіях (метод модерації). Командна робота вчителів історії, права та філософії при викладанні інтегрованих модулів. Побудова індивідуальної освітньої траєкторії. Забезпечення умов для вибору учнями спецкурсів (наприклад, «Основи дипломатії», «Медіаграмотність», «Конституційне право»), що відповідають їхньому подальшому професійному шляху.

Тема 3.2. Діяльнісний підхід і STEM-інтеграція у викладанні історії та правознавства

Сутність діяльнісного підходу: від репродуктивного запам'ятовування дат до авторської інтерпретації подій. Діяльнісний цикл: від дослідження проблеми (архівного пошуку/аналізу закону) до публічного захисту власної позиції (есе, петиція, виступ у суді). Перехід від цитування підручника до створення унікального інтелектуального продукту.

Історія та право як точка збірки для технологій (STEM). Використання математичних методів у демографічних дослідженнях та соціології. Інженерний підхід у військовій історії (реконструкція оборонних споруд). Організація командної роботи над соціальними стартапами та правозахисними медіа-продуктами. Техніки подолання когнітивних упереджень у процесі реалізації складних проєктів.

Тема 3.3. Стратегії реалізації дослідницько-проєктної та міжпредметної діяльності

Історико-правовий проєкт: від ідеї до практики. Типологія проєктів у профільному ліцеї: дослідницькі(генеалогічні розвідки, мікроісторія, аналіз судової практики), творчі(історичні реконструкції, зйомка документальних роликів), прикладні (розробка статуту ліцею, проєкти рішень для місцевих громад).

Соціальний стартап як форма навчання. Розробка громадської ініціативи з урахуванням потреб громади та інструментів лобіювання. Міжпредметна інтеграція: історія та література (історичний контекст твору), право та іноземна мова (міжнародне право), історія та мистецтво (візуальні джерела).

Академічна доброчесність як методика коректного цитування нормативних актів, запобігання плагіату та фальсифікаціям у дослідницьких роботах. Критерії успіху як оцінити якість аргументації, глибини аналізу та навичок ведення дискусії під час публічного захисту.

Тема 3.4. Практики використання інтерактивних цифрових інструментів та сервісів на уроках громадянської та історичної освітньої галузі

Можливості віртуальних архівів та онлайн-музеїв. Цифрові інструменти (Google Earth для картографування, Canva для інфографік, Timeline JS для хронології).

Гаджет як інструмент дослідника. Планшет як диктофон для збору усних свідчень (Oral History), камера для фіксації пам'яток, сканер для документів. Додатки доповненої реальності (AR) для візуалізації зруйнованих історичних об'єктів.

Нейромережі (ChatGPT, Perplexity) в гуманітарній освіті. Використання ШІ для генерації сценаріїв дебатів, аналізу великих обсягів юридичних текстів та створення ескізів історичних костюмів. Етика ШІ: розрізнення штучно згенерованої дезінформації та реальних фактів.

Тема 3.5. Кар'єрна орієнтація та професійне самовизначення через історію та правознавство

Ознайомлення з професіями гуманітарного профілю: адвокат, нотаріус, історик-архівіст, аналітик, дипломат, медіатор, політолог. Роль громадянської

освіти у формуванні м'яких навичок (soft skills): емпатія, критичне мислення, навички переговорів, що необхідні у будь-якій сфері.

Розробка професійного портфоліо учня/учениці як майбутнього активного громадянина чи фахівця.

МОДУЛЬ 4. Оцінювання результатів навчання на рівні профільної середньої освіти

Тема 4.1. Підходи до оцінювання в старшій профільній школі

Філософія оцінювання в НУШ (профільна ланка): перехід від оцінювання «навченості» до оцінювання «готовності до діяльності». Різниця між оцінюванням в адаптаційному циклі (10 класі) та професійно-орієнтованому (11-12 класах).

Специфіка оцінювання в громадянській та історичній освітній галузі: суб'єктивність сприйняття та об'єктивність критеріїв. Визначення груп результатів навчання згідно з Держстандартом (сприймання, творення, аналіз). Формувальне оцінювання як підтримка творчого зростання. Перехід від контролю до діагностики. Специфіка оцінювання суб'єктивного творчого процесу. Методика діагностування прогалин у знаннях з історії за допомогою Kahoot, Quizizz.

Тема 4.2. Інструментарій оцінювання результатів навчання

Алгоритм розроблення інструментарій для оцінювання громадянських компетентностей (критеріальні матриці для дебатів, рубрики для оцінки соціальних досліджень) відповідно до груп результатів навчання, визначених Держстандартом у громадянській та історичній освітній галузі.

Чек-листи та дорожні карти як інструменти для самоперевірки на етапі реалізації проекту. Навчання учнівства розбивати велику творчу задачу на етапи та контролювати якість власної роботи.

Електронне портфоліо ліцеїста створення цифрового архіву досягнень (на базі Google Sites, Behance або Padlet). Портфоліо як інструмент підсумкового оцінювання та «візитна картка» для майбутнього вступу в заклади вищої освіти.

Культура конструктивної критики, методика «Критичного відгуку» (за Ліз Лерман) – як навчити ліцеїстів давати глибокий аналіз робіт однолітків без переходу на особистості. Розвиток навичок рефлексії: «що я зрозумів про себе через цей твір».

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Порівняльний аналіз очікуваних результатів в громадянській та історичній освітній галузі в основній (7-9 кл.) та профільній (10-11 кл.) школі: нагнутність та поглиблення вимог.
2. Проектування «Академічного профілю» (моделювання навчального плану). Розробити фрагмент освітньої програми ліцею для суспільно-гуманітарного профілю (наприклад, «Право та дипломатія» або «Прикладна історія»). Визначити баланс між інваріантним складником (курс «Історія України і світ») та профільними спецкурсами (наприклад, «Конституційне право», «Основи медіаграмотності»,

- «Гідом по рідному краю»). Скласти перелік очікуваних результатів для обраного профілю.
3. Правова аргументація. Розробити методику написання юридичного висновку (*amicus curiae*) за прописаним правовим кейсом. Створити чек-лист для учнівства щодо розрізнення/ читання юридичних норм, інтерпретацій та маніпуляцій/пропаганди в сучасних медіа.
 4. Інтерактивна карту професій: від адвоката до археолога. Розробити завдання «Один день із життя правозахисника/історика» де учні досліджують навички (*soft & hard skills*) які необхідні для успіху в обраній галузі.
 5. Лабораторія соціальних досліджень (STEM). Розробити мінідослідження для учнів 11-12-х класів: «Аналіз громадянської позиції молоді через призму великих даних (*Big Data*)». Використання ШІ для обробки соціологічних опитувань або створення алгоритму аналізу тональності (*sentiment analysis*) історичних текстів.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Алгоритм реалізації академічної свободи вчителя історії та правознавства при виборі та адаптації змісту варіативної складової Типової освітньої програми.
2. Міжнародний досвід профілізації громадянської освіти (на прикладі країн ЄС та США): моделі інтеграції дебатних клубів та волонтерських практик в академічні ліцеї.
3. Методика трансформації кабінету історії в інтерактивний «Соціогуманітарний хаб» (зонування для дебатів, роботи з архівами та медіастудії) за обмежених ресурсів.
4. Особливості застосування принципів Універсального дизайну під час роботи з історичними картами, юридичними текстами та мультимедійними джерелами для учнів з різними освітніми потребами (інклюзивні стратегії).
5. Специфіка викладання правознавства на поглибленому рівні: як збалансувати академічну підготовку до правничої кар'єри та формування ціннісних орієнтирів громадянина.
6. Дифузія історії та технологій: аналіз кейсів успішних STEM-проектів, що поєднують історичну реконструкцію з 3D-моделюванням або аналіз джерел із програмуванням.
7. Особистий бренд юного дослідника/активіста: Як навчити старшокласників презентувати результати своїх досліджень (участь у конференціях, ведення тематичних блогів, створення портфоліо).
8. Розробка дескрипторів (критеріїв) для оцінювання складних видів діяльності: участі в імітаційних іграх (модель ООН), написання законопроектів або проведення локальних історичних розвідок.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ **Нормативно-правові документи**

1. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.12.2025).
2. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 № 1451. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptualnih-zasad-reformuvannya-profilnoi-serednoyi-osviti-akademichni-licei> (дата звернення: 05.08.2025).
3. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-z-akladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 15.12.2025).
4. Про затвердження типової освітньої програми для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 26.05.2025 № 765 (зі змінами від 19.07.2025 № 884). URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-10-12-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-iaki-zabezpechuiut-zdobutti-a-profilnoi-serednoi-osvity-za-akademichnym-spriamuvanniam> (дата звернення: 15.12.2025).
5. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 №463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 15.12.2025).

Основна література

1. Кремень В. Г., Топузов О. М., Ляшенко О. І., Мальований Ю. І., Засекіна Т. М. Профільна середня освіта: концептуальні засади для нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2023. № 5(2). С. 1-8. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> (дата звернення: 15.12.2025).
2. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації : збірник матеріалів / за ред. Ляшенка О. І., Засекіної Т. М., Мальованого Ю. І., Топузова О. М., Мальчевської А. В. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 288 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740085/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%A1_v5.pdf (дата звернення: 15.12.2025).
3. Методичні рекомендації щодо розроблення навчальної / навчальної програми з предметів та інтегрованих курсів. Державна служба якості освіти України. Київ, 2025. 28 с. URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2025/05/> (дата звернення: 15.12.2025).

4. Осадчий О., Сєстаков А., Мархлевський В. Кроки до становлення. Версія 2.0. Київ : Видавництво «Освіта», 2024. 76 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/739486/1/ProfileEducation_2.0.pdf (дата звернення: 15.12.2025).

Додаткова література

1. Головань К. В., Жуков В. В., Постриган Н. О., Стариченко Л. М. Профільна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах : навчальний посібник для дистанційного курсу. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 190 с. URL: <https://url.sv/ivun> (дата звернення: 15.12.2025).
2. Пономаренко Л. Поточне та формувальне оцінювання в базовій та старшій профільній школі. *Український педагогічний журнал*, 2021, №2. С. 72-83. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-72-83> (дата звернення: 15.12.2025).
3. Малихін О. В., Алексєєва С. В., Арістова Н. О. Індивідуалізація навчання в умовах змішаного формату організації освітнього процесу у профільній старшій школі : методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 99 с. URL: <https://url.sv/igman> (дата звернення: 15.12.2025).

Інтернет-ресурси

1. Реформа старшої школи: профільна. URL: <https://profilna.mon.gov.ua> (дата звернення: 15.12.2025).